

Asia: VN/25102/2023

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kohta 1. Tässä voitte kommentoida Lupa- ja valvontavirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite 1), sen säännökohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta Lupa- ja valvontavirastosta (liite 6) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia Lupa- ja valvontavirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännökohtaisiin perusteluihin. Kommentit Lupa- ja valvontavirastoa koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä. Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 1? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 2.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Yleiset säännökset (1-3 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Keski-Pohjanmaan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi. Keski-Pohjanmaan liiton lausunnossa on esitetty sekä Manner-Suomen 18:sta yhteisesti lausumat asiat että keski-Pohjanmaan liiton lausumat asiat.

Maakuntien liitot pitävät hyvänä, että valtion aluehallintoa uudistetaan. Uudistuksen myötä tarjoutuu mahdollisuus tehostaa valtion aluehallinnon toimintaa ja tämän tulee olla uudistuksen yksi tavoite alueiden tarpeita unohtamatta. Kustannustehokkuuden lisäämisen lisäksi valtion aluehallinnon toimintaa tulee uudistaa alue- ja asiakaslähtöisemmäksi sekä tuloksellisemmaksi ja vaikuttavammaksi. Maakuntien näkökulmasta on tärkeää, että sekä valtakunnallisella että

alueellisella tasolla valtiotoimija kykenee tosiasiallisesti toimimaan alueilla ja tukemaan maakuntia ja kuntia niiden kehittämis- ja viranomaistoiminnassa.

Maakuntien liitot pitävät erittäin hyvänä lähtökohtana sitä, että valtion aluehallinnon uudistuksella ei muuteta kuntien ja valtion välistä työnjakoa. Nyt lausunnolla olevaan hallituksen esitykseen sisältyy kuitenkin elementtejä, jotka voivat muuttaa tai hämärtää viranomaisten toimivallan rajoja esimerkiksi aluekehityksen ja kulttuurin sektoreilla.

Keski-Pohjanmaan liitto pitää Lupa- ja valvontavirastolle asetettua valtakunnallista tehtävää perusteltuna. Toiminta-ajatus korostaa asiakaslähtöisyyttä, joka on alueiden ja kuntien näkökulmasta aivan oleellinen asia uudistuksessa. Virastorakenne edellyttää erilaisten yhteistyörakenteiden luomista ja yhdyspintojen arviointia muihin aluetoimijoihin. Alueellisen vuorovaikutuksen turvaamiseksi esimerkiksi varautumisen muodoista tulisi säätää toisaalla laissa tai antaa tarkempia säännöksiä asetuksessa.

Virastolle määrätyn toimivallan käyttö ja tulkintaperiaatteet tulee muodostua selkeiksi ja oikeusvaikutuksiltaan oikeusvarmaksi. Yhdenmukaisten toimintamallien luominen ei saa johtaa alueellisten tai paikallisten erityispiirteiden diskriminointiin vaan niiden vaikutus tulee ottaa huomioon tapauskohtaisesti tulkintatilanteessa.

Maakuntien liitot tuovat esille, että lupa- ja valvontavirastosta annetun hallituksen esityksen 3 §:n kohdan 3 mukaan virastolle on suunniteltu siirtyvän alueiden käytön valvonta ja ohjaus. Vuonna 2017 tehdyllä lain muutoksella ohjaustehtävä muutettiin edistämistehtäväksi eikä valtion aluehallinnolla ole sen jälkeen ollut alueiden käytön ohjaustehtävää. Maakunnan liitot näkevät, että nyt valmisteilla olevassa valtion aluehallintouudistuksessa ohjaustehtävää ei tule säätää lupa- ja valvontavirastolle. Kyse on Suomen perustuslain (731/1999) 121 §:n kunnallisen itsehallinnon periaatteen noudattamisesta, jossa kunnan hallinto perustuu kunnan asukkaiden itsehallintoon. Kaavoitus on osa tätä itsehallinnon periaatetta. Näin merkittävästä kuntien itsemääräämisoikeuteen vaikuttavasta kysymyksestä ei tule säätää osana tätä valtion aluehallinnon uudistamisen prosessia, vaan asia tulee tarvittaessa selvittää ja arvioida osana alueidenkäyttölain kokonaisuutta, mikäli siihen nähdään olevan tarvetta.

Keski-Pohjanmaan liitto tuo esille, että viranomaisten yhteistyö lupamenettelyissä samoin kuin viranomaistoiminnan riittävä resurssointi luvitus- ja valvontatehtävissä ovat ensiarvoisen tärkeitä koko luvitusprosessin toiminnalle ja jouhevoittamiseksi. Tarve lainsäädännön ja hallinnollisten menettelyjen sujuvuuden varmistamiselle korostuu etenkin valtion aluehallintouudistuksen muuttaessa ympäristöluvitukseseen liittyviä luvitusprosesseja. Alueiden erityispiirteet tulee kyetä ottamaan luvitusprosessissa huomioon, samoin lupajärjestelmän laaja-alaisuus ja kattavuus. Selkeä säätely edistää myös luottamusta ja toiminnan hyväksyttävyyttä niin hanketoimijoiden, kansalaisten kuin muidenkin sidosryhmien näkökulmasta.

Luku 2 Organisaatio (4 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

Toimivalta päättää sijoittumisesta on säädetty virastolle itselleen. Tämä voi johtaa viraston toimipisteiden muutosten tekemiseen viraston omalla päätöksellä ja taloudellisin perustein, joka voi sen seurauksena johtaa alueellisen yhteistyön heikkenemiseen. Tällä on myös valtion alueellista näkyvyyttä heikentävä vaikutus.

Maakuntajakolaki on kumottu laissa HVA:ssa, jonka vuoksi viittaus tulee tarkentaa. Sinänsä maakunta alueellisen yksikön sijoitusperusteena on kannatettavaa.

Luku 3 Johtaminen (5-8 §)

Kommenttinne näistä pykäläistä

-

Luku 4 Ohjaus (9-12 §)

Kommenttinne näistä pykäläistä

Viraston toiminnan tulee perustua voimassa olevaan lainsäädäntöön, esimerkiksi YVA-luvituksessa. Lakiehdotuksessa on mahdollistettu eri ministeriöille antaa toimialaohjausta virastolle. Toimialaohjauksella ei saa vaikuttaa lain tulkintakehikkoon vaan ministeriöiden ohjaus tulee pysyä strategisella tasolla.

Luku 5 Viraston erinäisiä tehtäviä koskevat säännökset (13-16 §)

Kommenttinne näistä pykäläistä

Hallituksen esityksen 5. luvussa säädettäisiin alueellisen varautumisen tehtävistä. Maakuntien liitot painottavat, että varautuminen edellyttää hyvää paikallista ja alueellista tuntemusta. Kaupungeilla ja kunnilla on tässä keskeinen rooli sekä merkittävää osaamista ja resursseja. Varautumisen yhteensovittamistehtävän keskittäminen viidelle alueelle on haasteellinen ja uhkaa jättää tehtävän liian kauas kuntien ja muiden toimijoiden käytännön tarpeista.

Keski-Pohjanmaan liitto toteaa lisäksi, että varautumisen tehtävät on säädetty voimassa olevassa aluehallintovirastoista annetussa laissa yhteensovittamistehtäväksi. Tämä on johtanut siihen, että aluehallintovirastot ovat tulkinneet roolia kovin eritavoin. Yhteensovittamistehtävä on ollut myös hyvin haastava varautumisen edistämässä alueilla. Lupa- ja valvontavirastolle on lakiehdotuksessa säännelty yhteistyön järjestämistehtävä. Varautumisen johtamisveloitetta ("vastaa") ei virastolle ole asetettu. Tämä heikentää varautumisen toimeenpanoa ja johtamista alueilla samalla, kun se mahdollistaa eri ministeriöille ristikkäinohjauksen mahdollisuuden. Voikin perustellusti todeta, että

varautumisen osalta muutos nykyiseen ei ole toivottava ja johtaa todennäköisesti varautumisen alueellisen yhteistyön edelleen vähentymiseen ja varautumisen merkityksen rapistumiseen.

Hallituksen esityksen perusteella varautumisen yhteistyöalueet esitetään muodostettavan hyvinvointialueiden ERVA-jaon perusteella viiteen yhteistyöalueeseen. keski-pohjanmaan liiton näkökulmasta varautumisen yhteistyöalueista tulee tavattoman laajoja yhden valmiustoimikunnan hoidettavaksi. Tämän seurauksena maakunnallisen valmiustoimikunnan perustaminen on enemmän todennäköistä. Esitetäänkin lakiin perustuvaa mahdollisuutta maakuntakohtaisen alueellisen valmiustoimikunnan perustamiselle.

Luku 6 Virkojen täyttäminen ja erityiset kelpoisuusvaatimukset (17-21 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Ei lausuttavaa

Luku 7 Erinäiset säännökset (22-29 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Ei lausuttavaa

Luku 8 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (30-36 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Ei lausuttavaa

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

Maakuntien liitot tuovat esille, että voimassa olevan alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (756/2021) 17 §:n mukaan maakunnan liitto vastaa aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta. Hallituksen esityksessä valtiohallinnon uudistuksesta 2 §:n 2. momentissa elinvoimakeskusten tehtäväksi esitetään alueiden kehittämistä. Vastaavaa tehtävää ei ole nykyisin ollut säädettyinä ELY-keskuksille.

Aluekehittäminen on valtion, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa monitasoista ja poikkihallinnollista toimintaa, joka edellyttää tiivistä alueellista yhteistyötä sekä alueen omaa demokraattista tahdonmuodostusta strategisten valintojen osalta. Valtakunnallinen vastuu on valtiolla ja sitä yhteensovittaa työ- ja elinkeinoministeriö. Alueiden kehittämiseen liittyvistä kuntien tehtävistä vastaa alueellisella tasolla maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena.

Maakunnan liitot pitävät tärkeänä, että valtion aluehallintouudistuksessa valtion rooli aluehallinnon kehittämässä nähdään maakuntien omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvan alueiden kehittämistä tukevana ja yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa sekä kuntien kumppanina. Maakunnan liitolla tulee jatkossakin olla vastuu aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta, jota ohjataan kunkin maakunnan osalta maakuntaohjelmalla. Maakuntaohjelmat tulee nähdä myös valtion aluehallintoviranomaisten toimintoja ohjaavina. Maakunnan liitot tulee säilyttää aluekehityslain mukaisina aluekehitysviranomaisina. Elinvoimakeskusten tulee jatkossa keskittyä elinvoiman vahvistamiseen ja edistämiseen hoitamalla sille kuuluvia valtion toimeenpano- ja kehittämistehtäviä.

Maakunnan liitot kannattavat valtion aluehallinnon uudistuksen yleisperusteluissa sivulla 93 aluekehittämisestä esitettyä periaatetta, että elinvoimakeskusten toiminnan on tarkoitus tukea alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa alueiden kehittämistä yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa. Sen sijaan lain yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 205 on tuotu esille olevan mahdollista, että uuden EU-ohjelmakauden osalta keskusten roolia voidaan vahvistaa ja tehtävien keskittämisen tarvetta arvioida uudelleen. Maakunnan liitot näkevät, että nyt meneillään olevassa valtion aluehallinnon uudistuksessa tulee keskittyä nykyisten aluekehittämisen tehtävien parhaalla mahdollisella tavalla tapahtuvaan toteutukseen nykyisten vastuiden ja periaatteiden mukaisesti. Mikäli jatkossa nähdään tarvetta tarkastella joko aluekehittämis- taikka rahoitusvastuita uudella tavalla, tulee sen perustua aluekehittämisen selonteon ja aluekehityslainsäädännön uudistamisen johtopäätöksiin, ei osana tätä uudistusta. Siksi alueiden kehittämisen työjako tulee meneillään olevassa valtion aluehallintouudistuksessa säilyttää ennallaan.

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

Muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen Lupa- ja valvontavirastosta

Kommenttinne asetuksesta

-

Kohta 2. Tässä voitte kommentoida elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaa lakiehdotusta (liite 2) ja sen säännöskohtaisia perusteluja, sitä koskevia yleisperusteluosuuksia ja muita lukuja hallituksen esityksessä (liite 4) sekä valtioneuvoston asetusta elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta (liite 7) vastaamalla seuraaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotuksia elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin. Kommentit elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskeviin yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä sekä muutos- ja korjausehdotukset valtioneuvoston asetukseen elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta.

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 2? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä kohtaan 3.

Kyllä (vastauskohdat aukeavat, jos tämä vaihtoehto valitaan)

Luku 1 Elinvoimakeskuksia koskevat yleiset säännökset (1-5 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Maakuntien liitot tuovat esille, että hallituksen esityksessä laiksi elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta 4 §:ssä esitetään elinvoimakeskusten toimialueen laajentamisesta, jolloin yksi elinvoimakeskus voisi hoitaa tiettyä tehtävää useamman elinvoimakeskuksen alueella tai jopa valtakunnallisesti. Näitä tehtäviä olisi hallituksen esityksen mukaan elinvoimakeskuksilla runsaasti. Valtion aluehallinnon resurssien tehokkaan käytön ja ehkä myös osaamisen keskittämisen näkökulmasta esitys on perusteltu. Toisaalta esityksen voi nähdä myös heikentävän yksittäisten elinvoimakeskusten vaikuttavuutta ja kaventaa niiden luonnetta aidosti monialaisina alueellisina toimijoina. Erikoistumista ja tehtävien keskittämistä palvelevat toimialueen laajentamiset nimetyille elinvoimakeskuksille tuleekin säätää vain erityisen painavin perustein.

Luku 2 Elinvoimakeskusten ohjaus ja johtaminen (6-12 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

Hallituksen esityksen 6 § - 8 §:ssä on kirjattu periaate, jossa elinvoimakeskus saa toimialaohjausta viideltä eri ministeriöltä. Maakuntien liitot tuovat esille, että tähän sisältyy riski, jossa aluehallinnon kehittäminen ei perustu valtioneuvoston yhteiseen tilannekuvaan ja tavoitteeseen vaan aluehallinnon kehittäminen siiloutuu ministeriöiden toimialatarpeita palvelevaksi samalla, kun siiloutuminen kaventaa alueellista toimivaltaa yleisesti.

Maakunnan liitot pitävät erittäin tärkeänä ja kannatettavana periaatteena sitä, lainsäädäntöehdotukseen kirjattu elinvoimakeskuksen strategisen suunnittelun ja tulossopimuksen valmistelu laadittaisiin yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa. Maakunnan liitot pitävät erittäin tärkeänä, että elinvoimakeskusten tulossopimukset noudattavat ja tukevat kunkin maakunnan voimassa olevaa maakuntaohjelmaa.

Luku 3 Kehittämis- ja hallintokeskusta koskevat säännökset (13-19 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

Hallituksen esityksen 13 §:ssä säädetään KEHA-keskuksen muiden tehtävien lisäksi myös siitä, että KEHA-keskuksen tehtävänä olisi seurata ja arvioida alueellisten työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta sekä tuottaa niitä koskevaa tietoa. Tämän mukaisesti KEHA-keskus toimisi kaksoisroolissa, jossa se toisaalta tarjoaisi alueille työvoimapalveluihin liittyviä mm. tietojärjestelmäpalveluja ja neuvontaa ja toisaalta seuraisi ja arvioisi alueellisten työvoimapalvelujen tuloksellisuutta. Maakunnan liitot pitävät tärkeänä, että alueellisten työvoimapalvelujen tuloksellisuutta seurataan ja arvioidaan. Samalla maakuntien liitot näkevät KEHA-keskukselle esitettyä alueellisten työvoimapalvelujen tuloksellisuuden seuranta ja arviointitehtävää erittäin ongelmallisena jo pelkästään objektiivisuusvaatimuksesta tarkasteltuna. Siksi työllisyyspalveluiden arviointi tulee poistaa KEHA-keskuksen tehtävistä ja säätää se jonkin riippumattoman tahon tehtäväksi. On muutoinkin tärkeää, että myös itse KEHA-keskuksen toimintaan kohdistuu riippumattoman viraston harjoittamaa valvontaa.

Luku 4 Elinvoimakeskuksia sekä kehittämis- ja hallintokeskusta koskevat erinäiset säännökset (20-25 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 5 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (27-30 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

1 § Elinvoimakeskusten nimet, toimialueet ja päätoimipaikat

Kommenttinne tästä pykälästä

Asetuksen 1 §:ssä määritetty elinvoimakeskusten nimet, toimialueet ja toimipaikat. Keski-Pohjanmaan liitto toteaa osaltaan, että vuonna 2010 voimaan astuneen nykyisen AVI- ja ELY-rakenteen seurauksena valtion näkyvyys alueella ja erityisesti maakunnan kehittämistyössä olevien tahojen näkökulmasta on heikentynyt. Keski-Pohjanmaan maakunnan kunnat ja alueelliset toimijat ovat useaan otteeseen kyseenalaistaneet voimassa olevan ELY-rakenteen sen vuoksi, että sitä ei ole koettu riittävän vaikuttavaksi, toimijoita tukevaksi ja helposti lähestyttäväksi. Kyse ei ole välttämättä ELY:n tahdonvaraisesta asiasta vaan enemmän siitä, ettei valtiotoimija sijaitse ja näy maakunnan toiminnassa päätoimipaikkojen sijaitessa muualla kuin Keski-Pohjanmaan maakunnassa. Kokemukset yhteistyöstä nykyisten ELY-keskusten kanssa eivät siten ole kannustavia.

Keski-Pohjanmaan liitto pitää erittäin tärkeänä periaatteena sitä, että valtion aluehallintouudistuksessa huolehditaan päätoimipaikkojen lisäksi myös niiden alueiden yhteistyöjärjestelyjen kehittämisestä, joihin elinvoimakeskusten päätoimipaikat eivät sijoitu. Myös yhteistyörakenteita tulee kehittää edelleen, noudattaen kuitenkin voimassa olevan alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (756/2021) 17 §:n sääntelyä.

Keski-Pohjanmaan liitto ei pidä myönteisenä kehitystä, jossa jatkossa maakunnan liitto ja maakunnat toimijat toimivat yhteistyössä kolmen eri elinvoimakeskuksen kanssa. Keskittämällä tehtävien kuhunkin alueellisen elinvoimakeskuksen vastuulle kyettäviin tehostamaan elinvoiman edistämisen strategista ohjausta palvelemaan paremmin maakunnan kehittämistoimia.

2 § Elinvoimakeskusten organisaatio

Kommenttinne tästä pykälästä

-

3-13 § Elinvoimakeskusten toimialueet eräissä tehtävissä (keskitetyt tehtävät)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Muut mahdolliset huomiot asetuksesta

Kommenttinne

Maakutien liitot toteavat, että lupa- ja valvontaviraston uusi valtakunnallinen virastorakenne edellyttää viraston ja kuntien ja maakuntien tehtävien yhdyspintojen arvioimista ja uusien yhteistyörakenteiden luomista. Lain 1§:n mukaan lupa- ja valvontavirasto "turvaa alueilla vuorovaikutuksessa toimien perusoikeuksien... toteutumista". Alueellisen vuorovaikutuksen vahvistamiseksi yhteistyön muodoista (esim. Yhteistoiminta-alueilla toimivat alueelliset neuvottelukunnat, joissa mukana olisi kuntien, maakunnan liittojen ja hyvinvointialueiden edustus) tulisi säätää joko laissa tai VN:n asetuksessa.

Kohta 3. Tässä voitte kommentoida Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaa lakiehdotusta (liite3) ja sen säännöskohtaisia perusteluja sekä sen yleisperusteluita ja muita lukuja hallituksen esityksessä liittyen Ahvenanmaan valtionvirastoon (liite 4) vastaaviin kysymyskokonaisuuksiin: Muutos- ja korjausehdotukset Ahvenanmaan valtionvirastoa koskevaan lakiehdotukseen ja sen säännöskohtaisiin perusteluihin. Kommentit yleisperusteluihin ja muihin lukuihin hallituksen esityksessä

Onko teillä kommentoitavaa kohtaan 3? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä B osuuteen.

Ei

Luku 1 Yleiset säännökset (1-4 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 2 Ahvenanmaan valtionviraston ohjaus (5-6 §)

Kommenttinne tästä pykälästä

-

Luku 3 Johtaminen (7-11 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 4 Erinäiset säännökset (12-14 §)

Kommenttinne näistä pykälistä

-

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 3 Tavoitteet

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 9 Voimaantulo

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 11 Suhde muihin esityksiin

Kommenttinne tästä luvusta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Kommenttinne tästä luvusta

-

B HALLITUKSEN ESITYSLUONNOSTA KOSKEVAT MUUT MAHDOLLISET HUOMIOT

Onko teillä kommentoitavaa B osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä C osuuteen.

Ei

Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta.

-

C HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSEN SISÄLTÄMÄT MUUT LAKIEHDOTUKSET, JOILLA TOTEUTETAAN UUDISTUKSEN EDELLYTTÄMÄT TEHTÄVÄSIIRROT LUPA- JA VALVONTAVIRASTOLLE, ELINVOIMAKESKUKSILLE, KEHITTÄMIS- JA HALLINTOKESKUKSELLE SEKÄ MUILLE VIRASTOILLE

Onko teillä kommentoitavaa C osuuteen? Pakollinen kysymys. Mikäli ei, voitte siirtyä D osuuteen.

Ei

Ulkoministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.1

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Oikeusministeriö, 39 lakiehdotusta, luku 7.2

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sisäministeriö, 10 lakiehdotusta, luku 7.3

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Puolustusministeriö, 2 lakiehdotusta, luku 7.4

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Valtiovarainministeriö, 18 lakiehdotusta, luku 7.5

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 24 lakiehdotusta, luku 7.6

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Maa- ja metsätalousministeriö, 68 lakiehdotusta, luku 7.7

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Liikenne- ja viestintäministeriö, 14 lakiehdotusta, luku 7.8

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Työ- ja elinkeinoministeriö, 31 lakiehdotusta, luku 7.9

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Sosiaali- ja terveysministeriö, 52 lakiehdotusta, luku 7.10

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

Ympäristöministeriö, 25 lakiehdotusta, luku 7.11

Kommenttinne näistä lakiehdotuksista. (Pyydämme selkeästi ilmaisemaan, mitä lakia ja pykälää kommenttinne koskevat.)

-

D TIIVISTELMÄ LAUSUNNON PÄÄHUOMIOISTA

Pyydämme esittämään lausunnon päähuomiot tässä tiivistetysti (suositus enintään 4500 merkkiä)

Maakuntien liitot pitävät valtion aluehallinnon uudistusta kokonaisuutena tarpeellisena ja kannatettavana. Yksi aivan oleellisista asioista valtion aluehallintouudistuksessa on valtakunnallisen

viraston perustamisen myötä luvitusprosessien sujuvoittaminen. Kyse on pitkälti viraston sisäisten prosessien ja toimintatapojen kehittämistä palvelemaan paremmin asiakkaita ja luvitusprosessia sekä viraston riittävästä resurssoinnista. Näihin tulee uudistuksen jatkovalmistelussa kiinnittää erityistä huomiota. Maakuntien näkökulmasta on tärkeää, että sekä valtakunnallisella että alueellisella tasolla valtiotoimija kykenee tosiasiallisesti toimimaan alueilla ja tukemaan maakuntia ja kuntia niiden kehittämis- ja viranomaistoiminnassa.

Hallituksen esityksen lähtökohta on, että valtion aluehallinnon uudistuksella ei muuteta kuntien ja valtion välistä työnjakoa. Kuitenkin nyt lausunnolla olevaan hallituksen esitykseen sisältyy elementtejä, jotka voivat muuttaa tai hämärtää viranomaisten toimivallan rajoja. Maakunnan liittojen näkökulmasta keskeisin tällainen riski liittyy aluekehittämisen tehtävään.

Hallituksen esityksessä elinvoimakeskusten tehtäväksi esitetään alueiden kehittämistä. Vastaavaa tehtävää ei ole nykyisin ollut säädettyä ELY-keskuksille. Aluekehityslain (756/2021) mukaan vastuu alueiden kehittämisestä on valtiolla ja kunnilla. Alueiden kehittämiseen liittyvistä kuntien tehtävistä vastaa alueellisella tasolla maakunnan liitto aluekehittämisviranomaisena. Valtion aluehallinnon tarkoitus on tukea alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa alueiden kehittämistä yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa sekä kuntien kumppanina. Tähän kuntien ja valtion väliseen työnjakoon tulee tässä uudistuksessa tehdä muutoksia. Elinvoimakeskusten tulee keskittyä elinvoiman vahvistamiseen ja edistämiseen hoitamalla valtion toimeenpano- ja kehittämistehtäviä.

Elinvoimakeskusten toimialaohjaus tulisi viideltä eri ministeriöltä. Tähän sisältyy riski aluehallinnon siiloutumisesta ja alueellisen toimivallan kaventumisesta yleisesti. Lainsäädäntöehdotuksessa on kannatettavaa se, että strategista suunnittelua ja tulossopimuksen valmistelua tehtäisiin yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa. Maakunnan liitot pitävät erittäin tärkeänä, että elinvoimakeskusten tulossopimukset noudattavat kunkin maakunnan voimassa olevaa maakuntaohjelmaa. Elinvoimakeskusten toimialueen laajentaminen tietyissä tehtävissä (erikoistumistehtävät) hämärtää myös keskusten alueellista luonnetta/toimivaltaa ja tekee hallinnollisesta rakenteesta sekavan ja kansalaisille vaikeasti ymmärrettävän. Erikoistumisia ja tehtävien keskittämisiä tulee säätää toimialueen laajentamisesta vain erityisen painavin perustein.

Uudistuksessa Lupa- ja valvontavirastolle esitetään tehtäväksi alueiden käytön valvontaa ja ohjausta. Nykyisin valtion aluehallinnolla ei ole ollut alueiden käytön ohjaustehtävää, vaan vuonna 2017 lakimuutoksella ohjaustehtävä muutettiin edistämistehtäväksi. Maakunnan liitot esittävät, että tämän uudistuksen myötä ei palauteta ohjaustehtävää lupa- ja valvontavirastolle. Näin merkittävästä kuntien itsemääräämisoikeuteen vaikuttavasta kysymyksestä ei pitäisi säätää osana tätä prosessia, vaan se tulee tarvittaessa selvittää ja arvioida osana alueidenkäyttölain kokonaisuutta.

Lupa- ja valvontaviraston uusi valtakunnallinen virastorakenne edellyttää viraston ja kuntien ja maakuntien tehtävien yhdyspintojen arvioimista ja uusien yhteistyörakenteiden luomista. Lain 1§:n mukaan lupa- ja valvontavirasto "turvaa alueilla vuorovaikutuksessa toimien perusoikeuksien... toteutumista". Jotta alueellinen vuorovaikutus toteutuu myös käytännössä, tulee uudistuksen yhteydessä arvioida tarkemmin sekä valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston että

elinvoimakeskusten yhdyspintoja maakuntiin, kuntiin ja hyvinvointialueisiin sekä säätää lailla tai asetuksella minimitaso alueelliselle yhteistyölle maakuntien ja kuntien kanssa.

Kaiponen Jyrki
Keski-Pohjanmaan liitto - Manner-Suomen maakuntien puolesta